TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. rugsėjo 14 d. *

Byloje C-244/05

dėl 2005 m. balandžio 19 d. *Bayerischer Verwaltungsgerichtshof* (Vokietija) sprendimu pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo, kurį Teisingumo Teismas gavo 2005 m. birželio 7 d., priimti prejudicinį sprendimą byloje

Bund Naturschutz in Bayern eV,

Johann Märkl ir kt.,

Angelika Graubner-Riedelsheimer ir kt.,

Friederike Nischwitz ir kt.,

prieš

Freistaat Bayern,

* Proceso kalba: vokiečių.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai R. Silva de Lapuerta (pranešėja), P. Kūris, G. Arestis ir J. Klučka,

generalinis advokatas L. A. Geelhoed,
posėdžio sekretorius: B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2006 m. balandžio 6 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Bund Naturschutz in Bayern eV*, atstovaujamos advokatų U. Kaltenegger ir P. Rottner,

— J. Märkl ir kt., atstovaujamų advokatų C. Deißler ir A. Schwemer,

— F. Nischwitz, atstovaujamų advokatų A. Lehners ir E. Schönefelder,

— *Freistaat Bayern*, atstovaujamos profesorių A. Brigola ir M. Dauses bei G. Schlapp ir M. Wiget,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos M. van Beek ir M. Heller,

susipažinęs su 2006 m. gegužės 18 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1992 m. balandžio 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, p. 7, toliau – direktyva) 3 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas sprendžiant ginčą tarp *Bund Naturschutz in Bayern eV* ir kitų 23 asmenų (toliau – ieškovai) bei *Freistaat Bayern* dėl sprendimo patvirtinti greitkelio projektą.

Direktyva

3 Pagal direktyvos šeštą konstatuojamąją dalį „tam, kad galima būtų atkurti ar palaikyti Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir rūšių gerą apsaugos būklę, būtina pagal nustatytą grafiką steigti specialias saugomas teritorijas, siekiant sukurti vientisą Europos ekologinį tinklą“.

4 Direktyvos 3 straipsnyje numatoma:

„1. „Natura 2000“ pavadinimu kuriamas vieningas specialių saugomų teritorijų Europos ekologinis tinklas. Šis tinklas, sudarytas iš teritorijų, kuriose yra į I priedą įrašyti natūralių buveinių tipai ir į II priedą įrašytų rūšių buveinės, sudaro galimybę palaikyti, o kur reikia ir atkurti iki geros apsaugos būklės natūralių buveinių tipus ir rūšių buveines jų natūraliame paplitimo areale.

Į „Natura 2000“ tinklą įeina specialios apsaugos teritorijos, kurias valstybės narės klasifikuoja pagal (1979 m. balandžio 2 d. Tarybos) Direktyvą 79/409/EEB (dėl laukinių paukščių apsaugos, OL L 103, p. 1).

2. Kuriant „Natura 2000“ tinklą, visos valstybės narės prisideda atsižvelgdamos į tai, kokią dalį jų teritorijoje užima šio straipsnio 1 dalyje nurodyti natūralių buveinių tipai ir rūšių buveinės. Šiam tikslui kiekviena valstybė narė pagal 4 straipsnį steigia specialias saugomas teritorijas, atsižvelgdama į 1 dalyje išdėstytus tikslus.

<...>.“

5 Direktyvos 4 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Remdamasi III priede (1 etapas) išdėstytais kriterijais ir atitinkama moksline informacija, kiekviena valstybė narė siūlo teritorijų sąrašą, nurodydama, kurie jos teritorijoje vietiniai I priedo natūralių buveinių tipai ir kurios II priedo rūšys aptinkamos tose teritorijose. <...>

Per trejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo sąrašas kartu su informacija apie kiekvieną teritoriją perduodamas Komisijai. <...>

2. Remdamasi III priede (2 etapas) nustatytais kriterijais, kiekvienam iš penkių 1 straipsnio c punkto iii papunktyje nurodytų biogeografinių regionų ir visai 2 straipsnio 1 dalyje nurodytai teritorijai Komisija, susitarusi su kiekviena valstybe nare pagal jų pateiktus sąrašus sudaro Bendrijos svarbos teritorijų sąrašo projektą, paremtą valstybių narių sąrašais, nurodančiais tas teritorijas, kuriose yra vienas ar daugiau natūralių buveinių tipų ar prioritetinių rūšių.

Valstybės narės, kurių teritorijos su jose aptinkamais vienu ar daugiau prioritetiniais natūralių buveinių tipais ar prioritetinėmis rūšimis sudaro daugiau negu 5 % jų nacionalinės teritorijos, gali, susitarusios su Komisija, prašyti, kad III priede (2 etapas) išvardyti kriterijai, parenkant visas Bendrijos svarbos teritorijas jų teritorijoje, būtų taikomi lanksčiau.

Atrinktų Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, nurodant teritorijas, kuriose yra vienas ar daugiau prioritetinių natūralių buveinių tipų ar prioritetinių rūšių, Komisija tvirtina 21 straipsnyje nustatyta tvarka.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytas sąrašas sudaromas per šešerius metus nuo šios direktyvos paskelbimo.

4. Jei, laikantis 2 dalyje nustatytos tvarkos, yra patvirtinama Bendrijos svarbos teritorija, atitinkama valstybė narė turi kaip galima greičiau <...> toje teritorijoje įsteigti specialią saugomą teritoriją <...>.

5. Teritoriją įtraukus į 2 dalies trečiojoje pastraipoje minimą sąrašą, jai pradedamos taikyti 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys."

6 Remiantis direktyvos 6 straipsnio 1 dalimi, specialioms saugomoms teritorijoms valstybės narės nustato būtinas apsaugos priemones, tarp jų, jei reikia, atitinkamus tvarkymo planus, parengtus specialiai šioms teritorijoms ar integruotus į kitus plėtros planus, ir atitinkamas įstatymais nustatytas, administracines arba sutartyje numatytas priemones, kurios atitinka teritorijoje esančių į I priedą įtrauktų natūralių buveinių tipų ir į II priedą įtrauktų rūšių ekologinius reikalavimus.

7 Direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nustatoma:

„2. Valstybės narės imasi priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3. Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtiniems teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4. Jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, neatsižvelgti į visuomenės interesus, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram „Natura 2000" vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai.

Kai atitinkamoje teritorijoje yra prioritetinis natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetinė rūšis, vieninteliai argumentai, kuriuos galima pateikti, yra argumentai, susiję su žmonių sveikata ar sauga, su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis arba kitomis, Komisijos nuomone, įpareigojančiomis priežastimis neatsižvelgti į visuomenės interesus."

8 Direktyvos 7 straipsnyje nustatoma: „Šios direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nustatyti įpareigojimai pakeičia bet kuriuos Direktyvos 79/409/EEB 4 straipsnio 4 dalies pirmajame sakinyje nustatytus įpareigojimus teritorijoms, atrinktoms pagal 4 straipsnio 1 dalį arba panašiai pripažintoms pagal 4 straipsnio 2 dalį, nuo šios direktyvos įgyvendinimo datos arba nuo valstybės narės atlikto atrinkimo arba pripažinimo datos pagal Direktyvą 79/409/EEB, jei pastaroji data yra vėlesnė."

9 Remdamosi direktyvos 11 straipsniu, valstybės narės vykdo 2 straipsnyje nurodytų natūralių buveinių ir rūšių apsaugos būklės stebėjimą, atkreipdamos ypatingą dėmesį į prioritetinius natūralių buveinių tipus ir prioritetines rūšis.

Nacionalinės teisės aktai

10 Federalinių kelių įstatymas (*Bundesfernstraßengesetz*), be kita ko, nustato sąlygas, kurių būtina laikytis tiesiant tokius kelius.

11 Šio įstatymo 17 straipsnyje numatoma:

„1. Federaliniai keliai gali būti tiesiami ir taisomi tik pagal iš anksto patvirtintą planą. Svarstant ir tvirtinant planą, reikia atsižvelgti į privačius ir viešuosius interesus, su kuriais projektas yra susijęs, įskaitant projekto poveikį aplinkai.

<...>“

12 Federalinio gamtos apsaugos ir kraštovaizdžio išsaugojimo įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 5 punktas (*Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege*) nustato:

„Šio įstatymo prasme Bendrijos svarbos teritorijomis turi būti laikomos į Direktyvos 92/43/EEB 4 straipsnio 2 dalies trečioje pastraipoje numatytą sąrašą įrašytos teritorijos, net jei jos dar nepaskelbtos saugomomis teritorijomis šio įstatymo prasme.“

13 Įstatymo 32–38 straipsniuose numatytos priemonės, skirtos apsaugoti Europos ekologinį tinklą „Natura 2000“.

14 Šiam tikslui įstatymo 33 straipsnyje nustatoma teritorijų, kurias vėliau gali patvirtinti Komisija, atrinkimo procedūra. Šio straipsnio 5 dalis skelbia:

„Jei teritorija paskelbta saugoma <...>

<...>

1. Visi projektai, priemonės, pakeitimai ar trikdymai, galintys gerokai neigiamai paveikti esminius teritorijos elementus, būtinus apsaugos tikslams pasiekti, Bendrijos svarbos teritorijoje yra draudžiami, kol bus įgyvendintos apsaugos priemonės."

15 Bavarijos gamtos apsaugos, kraštovaizdžio išsaugojimo ir poilsio gamtoje įstatymo (*Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur*) 13b straipsnio 1 dalies pirmas sakinys suformuluotas taip:

„Bendrijos svarbos teritorijos saugomos pagal Direktyvos 92/43/EEB 4 straipsnio 4 dalį kaip specialios saugomos teritorijos <...>."

16 Šio įstatymo 13c straipsnyje numatoma:

„1. Pakeitimai arba trukdymai, kurie gali turėti apčiuopiamą ar ilgalaikį neigiamą poveikį teritorijų, esančių Bendrijos svarbos teritorijų arba Europos ornitologinių draustinių dalimi, integralumui ir turintys lemiamą reikšmę šių teritorijų siekiamų apsaugos tikslų atžvilgiu, yra draudžiami. Ankstesniame sakinyje nurodyti veiksmai draudžiami teritorijose, dėl kurių vyksta konsultacijos, nes jie gali turėti apčiuopiamą ar ilgalaikį neigiamą poveikį prioritetiniams biotopams ar juose aptinkamoms prioritetinėms rūšims.

2. Projektai, kurie individualiai ar kartu su kitais planais arba projektais gali turėti apčiuopiamą ar ilgalaikį neigiamą poveikį teritorijų, esančių Bendrijos svarbos teritorijų arba Europos ornitologinių draustinių dalimi, integralumui ir turintys lemiamą reikšmę šių teritorijų siekiamų apsaugos tikslų atžvilgiu, yra draudžiami.

3. Planuose, kurie individualiai ar kartu su kitais planais gali turėti poveikį Bendrijos svarbos teritorijoms arba Europos ornitologiniams rezervatams, turi būti atsižvelgta į šių teritorijų apsaugos ir išsaugojimo tikslus.

<...>“

17 Šio įstatymo 48 straipsnyje numatoma:

„1. Už gamtos apsaugą atsakingų institucijų, Bavarijos aplinkos apsaugos tarnybos ir savivaldybių darbuotojai bei atstovai turi teisę patekti į žemės sklypą, kad galėtų atlikti tyrimus, reikalingus vykdant įstatyme numatytas savo pareigas; ši teisė taip pat suteikiama aplinkos apsaugos patariamųjų komitetų nariams rengiantis ir vykstant posėdžiams. Ši nuostata, be kita ko, taikoma rengiant šiame įstatyme numatytas priemones ir vykdant matavimus, geodezinius tyrimus ir kitus panašius veiksmus. <...>

2. Iki bus priimti poįstatyminiai teisės aktai, už gamtos apsaugą atsakingos įstaigos ar institucijos <...> gali įsakymu arba individualiu aktu uždrausti daryti pakeitimus

<...> ne daugiau kaip dvejiems metams, kad būtų užtikrinta laikina saugotinų teritorijų ir jų elementų apsauga, jei yra pagrindo teigti, kad dėl padarytų pakeitimų nebus pasiektas numatytas apsaugos priemonės tikslas; jei ypatingos aplinkybės to reikalauja, šis terminas gali būti pratęstas dar metams. Šios priemonės neturi būti imamasi, jei kompetentingos už gamtos apsaugą atsakingos institucijos ir įstaigos tuo pačiu metu ar iškart po to netaiko galutinės apsaugos procedūros.

3. Nuo pranešimo apie saugomą teritoriją <...> iki apsaugos reglamento įsigaliojimo bet kokie pakeitimai numatytose natūraliose apsaugos teritorijose yra draudžiami ne daugiau kaip vienerius metus, jeigu pagal 2 dalį neturi būti taikomos priešingos įsakymo ar individualaus akto nuostatos. Teisinė žemės naudojimo paskirtis lieka tokia pati kaip iki pranešimo gavimo. Tai turi būti nurodoma pranešime."

Faktinės pagrindinės bylos aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

18 Ieškovai pagrindinėje byloje prieštarauja naujojo greitkelio A 94 Miunchenas–Mühldorf–Simbach–Pocking atkarpos Forstinning–Pastetten tiesimui. Federalinių greitkelių poreikių įvertinimo plane ši jungtis įvardyta kaip „prioritetinis poreikis".

19 Planuojant šiuos kelio tiesimo darbus dėl kelio atkarpos nuo Forstinning vietovės vyksta ginčai. Jau esantis federalinis kelias B 12, kurio vietoje numatyta tiesti pagrindinę naujojo greitkelio A 94 dalį, driekiasi per Haag kaimą (toliau – Haag kelias).

20 Aukštosios Bavarijos (Oberbayern) vyriausybė 2002 m. kovo 7 d. Sprendimu patvirtino 6,2 km ilgio atkarpos Forstinning-Pastetten tiesimo greitkelyje A 94 projektą, atsisakant Haag kelio ir perkeliant greitkelio trasą labiau į šiaurę – per Dorfen kaimą (toliau – Dorfen kelias). Dorfen kelio pasirinkimas reiškia, kad greitkelis A 94 turės kirsti, be kita ko, Hammerbach ir Isen upes bei jų intakus Lappach, Goldach ir Rimbach.

21 Šiuo atveju kalbama apie teritorijų, kurias 2004 m. rugsėjo 29 d. Vokietijos valdžios institucijos įsteigė kaip teritorijas, galinčias būti priskirtomis Bendrijos svarbos teritorijoms, dalis. Šios teritorijos nurodytos taip:

— Strogn, Hammerbach, Kollinger Bach (DE 7637–371),

— Isen slėnis ir jos intakai (DE 7739–371),

— Ausylių šikšnosparnių kolonijos Žemutinės Bavarijos kalvose (DE 7839–371).

22 Remiantis su šiomis teritorijomis susijusiais ekologiniais duomenimis, tiek teritorijoje DE 7637–371, tiek teritorijoje DE 7739–371 aptinkami prioritetinių natūralių buveinių tipai, nurodyti direktyvos I priede bei įrašyti „Aliuviniai miškai su *Alnus glutinosa* ir *Fraxinus excelsior*“ vardu.

23 Be to, Haag kelio apylinkėse Vokietijos institucijos įsteigė tokią papildomą apsaugos teritoriją:

— Ebersberg ir Grosshaag miškas DE 7837–371.

24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, į kurį kreipėsi ieškovai pagrindinėje byloje, pabrėžia, kad 2002 m. kovo 7 d. patvirtinimo sprendimo panaikinimas, kurio prašo ieškovai, gali būti svarstomas tik tuomet, jei būtų padarytos neišsprendžiamos interesų derinimo klaidos arba Bendrijos teisės pažeidimai, ypač jei reikėtų manyti, kad ginčijamas planavimas reikšmingai paveiks teritorijas, įsteigtas siekiant jų pripažinimo Bendrijos svarbos teritorijomis.

25 Šiomis aplinkybėmis *Bayerischer Verwaltungsgerichtshof* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Kokio apsaugos režimo, atsižvelgiant į EB 10 straipsnio antrojoje pastraipoje įtvirtintą trukdymų draudimą, Direktyvos 92/43 <...> 3 straipsnio 1 dalis kartu su šios direktyvos šešta konstatuojamąja dalimi, remiantis 2005 m. sausio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimu byloje C-117/03 (*Dragaggi ir kt.*, Rink. p. I-167), reikalaujama teritorijoms, ypač tokioms, kuriose gali būti aptinkama prioritetinių natūralių buveinių tipų arba prioritetinių rūšių ir kurios gali būti priskirtos

Bendrijos svarbos teritorijoms, prieš įtraukiant jas į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, kurį <...> Komisija patvirtina šios direktyvos 21 straipsnyje numatyta tvarka?

2. Kokią įtaką patiria šis apsaugos režimas, jeigu minėtos teritorijos pagal Direktyvos 92/43/EEB 4 straipsnio 1 dalį jau įtrauktos į Komisijai perduodamus nacionalinius teritorijų sąrašus?

3. Ar minėtų teritorijų nacionalinis apsaugos režimas pagal (Bavarijos gamtos apsaugos, kraštovaizdžio išsaugojimo ir poilsio gamtoje įstatymo) 48 straipsnio 2 dalį atitinka Bendrijos teisės reikalavimus pagal Direktyvos 92/43/EEB 3 straipsnio 1 dalį kartu su šios direktyvos šešta konstatuojamąja dalimi, atsižvelgiant į EB 10 straipsnio antrojoje pastraipoje įtvirtintą trukdymų draudimą?"

26 Su nagrinėjama byla susijusiuose savo vertinimuose *Verwaltungsgerichtshof* klausia, ar nustatytinas apsaugos režimas yra apsaugos režimas pagal Bendrijos teisę, ar valstybės narės turi užtikrinti įsteigtų teritorijų apsaugą taikydamos priemones tik pagal nacionalinį apsaugos režimą. Iš tiesų nuo atsakymo į šį klausimą priklauso taisyklės, kriterijai ir faktinės aplinkybės, kuriomis remiantis, reikia vertinti su ginčijamu planavimu susijusius pažeidimus.

27 *Verwaltungsgerichtshof* nurodo, kad negalima atmesti to, jog šis planavimas reikšmingai veikia prioritetinės buveinės „aliuviniai miškai" tipą. Jis konstatuoja, kad šiuo atveju numatytas tiesti kelias keletą kartų kerta ir tam tikra prasme „suskaldo" integruotą aliuvinę sistemą (Isen ir jos intakai). Reikia atsižvelgti ir į triukšmo, išmetamųjų dujų, tiltų metamų šešėlių, žemės po tiltais išdžiūvimo, plento išskiriamų nuodingųjų medžiagų ir netipiškų augalų rūšių atsiradimo tiesiant kelią daromą neigiamą poveikį teritorijai.

28 Galiausiai *Verwaltungsgerichtshof* pažymi, kad numatomo neigiamo poveikio teritorijoms, įsteigtoms siekiant jas įrašyti į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, dydžio nustatymas taip pat priklauso nuo to, ar direktyva reikalauja sustiprinti tokios teritorijos, prieš įtraukiant ją į šį sąrašą, apsaugą.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

29 Šiais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia apie apsaugos režimą, taikomą teritorijoms, kurias kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos įsteigė siekdamos, kad šios teritorijos būtų pripažintos Bendrijos svarbos teritorijomis, tačiau Komisijos sprendimas dėl jų įrašymo į atitinkamą sąrašą dar nėra priimtas.

30 Konkrečiau kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, viena vertus, kelia klausimą dėl minėto apsaugos režimo teisinio pobūdžio ir, kita vertus, dėl jo materialinių požymių.

31 Pirmiausia reikia prisiminti, kad teritorijų steigimo procedūrą, siekiant jas įtraukti į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, reglamentuoja direktyvos 3 ir 4 straipsnių nuostatos.

32 Iš direktyvos 3 straipsnio 2 dalies matyti, kad kompetentingų nacionalinių valdžios institucijų sprendimas dėl teritorijų įsteigimo, galinčių būti priskirtomis specialių apsaugos teritorijų Europos ekologinio tinklo sudėtinėms dalims, yra pirmas žingsnis kuriant „Natura 2000“ tinklą.

33 Tokiomis aplinkybėmis mokslinis vertinimas turi būti atliekamas bei sprendimai dėl natūralių buveinių ir rūšių, ypač prioritetinių, identifikavimo priimami atsižvelgiant į direktyvos III priede nustatytus atrankos kriterijus.

34 Tolesniame šios procedūros etape Komisija, remdamasi tais kriterijais ir susitarusi su kiekviena iš valstybių narių, privalo sudaryti Bendrijos svarbos teritorijų sąrašo projektą, nurodantį būtent tas teritorijas, kuriose yra vienas ar daugiau prioritetinių natūralių buveinių tipų ar prioritetinių rūšių.

35 Kalbant apie teritorijoms, įrašytoms į nacionalinį Komisijai perduodamą sąrašą, taikomą apsaugos lygį, reikia priminti, kad pagal direktyvos 4 straipsnio 5 dalį šios direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse numatytas specialių saugomų teritorijų apsaugos režimas teritorijai pradedamas taikyti ją, remiantis direktyvos 4 straipsnio 2 dalies trečiuoju sakiniu, įtraukus į Komisijos patvirtintą atrinktų Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą.

36 Taigi, kaip Teisingumo Teismas nusprendė minėto sprendimo *Dragaggi ir kiti* 25 punkte, direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalyse numatytos apsaugos priemonės taikomos tik teritorijoms, įtrauktoms į atrinktų Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą.

37 Tačiau šio sprendimo 26 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad valstybės narės neturi apsaugoti teritorijų iš karto po to, kai pasiūlo jas identifikuoti kaip Bendrijos svarbos teritorijas pagal direktyvos 4 straipsnio 1 dalį Komisijai perduodamą valstybės teritorijų sąrašą.

38 Šio sprendimo 29 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai teritorijos, kuriose gali būti aptinkama prioritetinių natūralių buveinių tipų arba prioritetinių rūšių, tinkamos identifikuoti kaip Bendrijos svarbos teritorijos ir įtraukiamos į Komisijai perduodamus nacionalinius teritorijų sąrašus, valstybės narės, remdamosi direktyva, turi imtis „tinkamų“ priemonių, reikalingų apsaugoti minėtą ekologinį interesą.

39 Kadangi nacionalinis teismas prašo išaiškinimo, ar egzistuoja pareiga imtis tokių „tinkamų“ apsaugos priemonių, t. y., ar egzistuoja kompetentingų nacionalinių

valdžios institucijų įsteigtų teritorijų apsaugos režimui taikomi kriterijai, reikia priminti, jog tam, kaip Teisingumo Teismas pabrėžė savo 2000 m. lapkričio 7 d. Sprendime *First Corporate Shipping* (C-371/98, Rink. p. I-9235, 22 ir 23 punktai), kad sudarytų Bendrijos svarbos teritorijų sąrašo projektą, kuris užbaigtų vieningą specialių apsaugos teritorijų – Europos ekologinio tinklo – sukūrimą, Komisija privalo turėti išsamų sąrašą teritorijų, nacionaliniu lygmeniu turinčių reikšmingą ekologinį interesą direktyvoje nurodyto tikslo užtikrinti natūralių buveinių ir laukinės floros bei faunos apsaugą atžvilgiu. Iš tikrųjų tik taip galima įgyvendinti direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatytą tikslą palaikyti ar atkurti iki geros apsaugos būklės natūralių buveinių tipus ir rūšių buveines jų natūraliame paplitimo areale visoje europinėje valstybių narių teritorijoje.

40 Šio sprendimo 23 punkte Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad atsižvelgiant į tai, jog sudarydama nacionalinį teritorijų sąrašą valstybė narė negali tiksliai ir išsamiai žinoti kitose valstybėse narėse esančių buveinių situacijos, ji negali savo iniciatyva neįtraukti teritorijų, kurios nacionaliniu lygmeniu turi reikšmingą ekologinį interesą apsaugos tikslo atžvilgiu, nesukeldama grėsmės šio tikslo įgyvendinimui Bendrijos lygmeniu.

41 Todėl Komisija turi būti tikra, kad turi išsamų sąrašą teritorijų, tinkamų būti specialiomis saugomomis teritorijomis, nes iš jų reikia sukurti vieningą Europos ekologinį tinklą. Iš to taip pat išplaukia, kad sprendimo, kurį turi priimti Komisija, priėmimo metu valstybių narių įsteigtos teritorijos turi atspindėti situaciją, kuria remiantis galimose Bendrijos svarbos teritorijose buvo atlikti moksliniai įvertinimai.

42 Iš tiesų, jei taip nebūtų, Bendrijos sprendimų priėmimo procesas, kuris remiasi ne tik tokių teritorijų, apie kurias valstybės narės yra pranešusios, vientisumu, bet pasižymi ir valstybių narių pasiūlytų skirtingų teritorijų ekologiniu palyginimu, galėtų būti iškraipytas, ir Komisija nebegalėtų atlikti savo pareigų šioje srityje.

43 Reikia pridurti, kad remiantis direktyvos III priedo 2 etapo 1 punktu „visos 1 etape valstybių narių identifikuotos teritorijos, kuriose aptinkami prioritetiniai natūralių buveinių tipai ir (arba) rūšys, yra laikomos Bendrijos svarbos teritorijomis". Vadinasi, šios teritorijos gali būti įtrauktos į sąrašą, kurį turi priimti Komisija.

44 Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytus argumentus, identifikuotų teritorijų, siekiant jas įtraukti į Bendrijos sąrašą, atžvilgiu valstybės narės turi imtis apsaugos priemonių, kurios yra tinkamos išlaikyti minėtų teritorijų ekologinius požymius.

45 Šiuo atveju reikia prisiminti, kad pagal direktyvos III priedo 1 etapą kompetentingų nacionalinių valdžios institucijų identifikuotos teritorijos ekologiniai požymiai atspindi ten nurodytus vertinimo kriterijus, t. y. buveinių tipo reprezentatyvumo laipsnį, jų plotą, struktūrą ir funkcijas, rūšies populiacijos dydį ir tankumą teritorijoje, buveinės savybes, kurios yra svarbios nagrinėjamai rūšiai, teritorijoje esančios populiacijos izoliacijos laipsnį ir teritorijos vertingumą atitinkamo buveinės tipo ir rūšies apsaugos atžvilgiu.

46 Todėl valstybės narės negali leisti intervencijų, galinčių rimtai pakenkti šiais kriterijais apibrėžtų teritorijų ekologiniams požymiams. Taip yra būtent tuomet, kai

intervencija gali smarkiai sumažinti teritorijos plotą arba dėl jos gali išnykti teritorijoje gyvenančios prioritetinės rūšys; arba galiausiai dėl jos gali būti sunaikinta teritorija ar išnykti jos reprezentaciniai požymiai.

47 Todėl į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti taip, kad pagal direktyvos 4 straipsnio 1 dalį teritorijoms, įrašytoms į Komisijai perduodamą nacionalinį sąrašą, taikomas tinkamos apsaugos režimas reikalauja, jog valstybės narės neleistų intervencijų, kurios gali rimtai pakenkti šių teritorijų ekologiniams požymiams.

Dėl trečiojo klausimo

48 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Bendrijos teisės išaiškinimo dėl minėto apsaugos režimo įgyvendinimo sąlygų.

49 Kalbant apie tokioms teritorijoms taikomo apsaugos režimo įgyvendinimą, reikia pastebėti, kad valstybės narės turi imtis visų tam būtinų priemonių.

50 Šiuo atžvilgiu taikomos procedūros taisyklės yra nustatytos kiekvienos valstybės vidaus teisės sistemoje su sąlyga, kad jos nebūtų mažiau palankios nei panašias situacijas valstybės viduje reglamentuojančios taisyklės ir kad dėl jų nebūtų

neįmanoma ar nepagrįstai sunku naudotis Bendrijos teisėje įtvirtintomis teisėmis (šia prasme žr., be kita ko, 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Peterbroeck*, C-312/93, Rink. p. I-4599, 12 punktą ir 2000 m. gegužės 16 d. Sprendimo *Preston ir kt.*, C-78/98, Rink. p. I-3201, 31 punktą).

51 Todėl į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad valstybės narės, remdamosi nacionalinės teisės nuostatomis, turi imtis visų reikalingų priemonių, kad būtų išvengta intervencijų, galinčių rimtai pakenkti į Komisijai perduodamą nacionalinį sąrašą įrašytų teritorijų ekologiniams požymiams. Tai turi nuspręsti nacionalinis teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

52 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. Pagal 1992 m. balandžio 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 4 straipsnio 2 dalį teritorijoms, įrašytoms į Komisijai perduodamą nacionalinį sąrašą, taikomas tinkamas apsaugos režimas reikalauja, kad valstybės narės

neleistų intervencijų, kurios gali rimtai pakenkti šių teritorijų ekologiniams požymiams.

2. Valstybės narės, remdamosi nacionalinės teisės nuostatomis, turi imtis visų reikalingų priemonių, kad būtų išvengta intervencijų, galinčių rimtai pakenkti į Komisijai perduodamą nacionalinį sąrašą įrašytų teritorijų ekologiniams požymiams. Ar tai taikytina šiuo atveju, turi nuspręsti nacionalinis teismas.

Parašai.